

Skutečnost a „jev“ (fenomén)

Od fenomenologie resp. fenomenologů jsem se naučit brát vážně to, že nemáme k tomu, co je opravdu „skutečné“, přímý přístup, nýbrž že jsme odkázáni na prostřednictví toho, jak se nám to opravdu „skutečné“ ukazuje a jeví. A zkušenost nám dosvědčuje, že někdy se nám něco „jeví“ lépe a detailněji, když o tom předem něco víc víme a když jsme schopni se na to soustředit tak, že si pozorně všímáme i něčeho zcela nenápadného, co se však může ukázat jak naprosto významné. (Kupř. při pozorování velmi vzdálených astronomických objektů, které vůbec nemůžeme spatřit pouhým okem.) Mám však výhrady k výhradnímu zájmu fenomenologického zkoumání o to, co se ukazuje a jeví nám lidem. Nejenom člověk, ale všechny živé bytosti reagují na své okolí, a to se jim proto také nějak ukazuje a jeví, i když nevíme jak (my ostatně přímo nevíme a nemůžeme vědět, tj. přímo nahlédnout, jak se něco jeví i našemu nejbližšímu sousedovi nebo příteli – musíme se s ním o tom nějak teprve domlouvat a domluvit). A není důvodu, proč si myslet, že ve světě tzv. neživých (správně před-živých) jsou situace naprosto odlišné, tam že o „ukazování“ a „vyjevování“ nemůže být řeči. Dokonce i atomy na sebe nějak reagují, a to předpokládá, že se sobě navzájem také nějak ukazují či jeví. Právě proto je tak důležité pamatovat na všeobecnou reaktivitu, která má možná větší vliv na to, jak svět vypadá, než může mít sama povaha základních jsoucen, od jejichž reaktivity stále příliš odhlížíme. Ostatně si musíme uvědomit, že vlastnosti třeba atomů určitého prvku nemůžeme poznávat jen prostřednictvím reaktivity jiných atomů, protože reaktivita jednotlivých atomů je příliš hrubá, má (hrubý rastr“, jak říkával J.B.Kozák), nebo tak že má příliš vysoký „práh“. Takže třeba skutečné vlastnosti atomů určitého prvku můžeme rozpoznávat a zkoumat až na vyšších úrovních, kde se ty vlastnosti ukazují v kontextu určitých živých bytostí (horší, protože omezenější jsou výsledky, jde-li jen o kontext chemicko-technický resp. technologický, ale i tam se objevují vlastnosti, které nám původně mohou dlouho unikat).

(Písek, 140416-5.)